

Tadjqiqot.uz

**ЎЗБЕКИСТОН
ОЛИМЛАРИ ВА
ЁШЛАРИНИНГ
ИННОВАЦИОН
ИЛМИЙ-АМАЛИЙ
ТАДҚИҚОТЛАРИ
МАВЗУСИДАГИ КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ**

2021

- » Хукукий тадқиқотлар
- » Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар
- » Тарих саҳифаларидаги изланишлар
- » Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни
- » Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни
- » Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар
- » Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар
- » Маданият ва санъат соҳаларини ривожланиши
- » Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши
- » Техника ва технология соҳасидаги инновациялар
- » Физика-математика фанлари ютуқлари
- » Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар
- » Кимё фанлари ютуқлари
- » Биология ва экология соҳасидаги инновациялар
- » Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари
- » Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

Crossref

**31 OKTYABR
№33**

CONFERENCES.UZ

**"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР"
МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА 33-КЎП ТАРМОҚЛИ
ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ
14-ҚИСМ**

**МАТЕРИАЛЫ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ
33-МЕЖДИСЦИПЛИНАРНОЙ ДИСТАНЦИОННОЙ
ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИИ НА ТЕМУ "НАУЧНО-
ПРАКТИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ"
ЧАСТЬ-14**

**MATERIALS OF THE REPUBLICAN
33-MULTIDISCIPLINARY ONLINE DISTANCE
CONFERENCE ON "SCIENTIFIC AND PRACTICAL
RESEARCH IN UZBEKISTAN"
PART-14**

ТОШКЕНТ-2021

УУК 001 (062)

КБК 72я43

"Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар" [Тошкент; 2021]

"Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар" мавзусидаги республика 33-қўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 31 октябрь 2021 йил. - Тошкент: «Tadqiqot», 2021. - 11 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн конференция 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўзда тутилган вазифа - илмий изланиш ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишланган.

Ушбу Республика илмий конференцияси таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илғор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари таҳлил қилинган конференцияси.

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1. Ҳуқуқий тадқиқотлар йўналиши

Профессор в.б., ю.ф.н. Юсувалиева Рахима (Жахон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2. Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар

Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна (Фарғона давлат университети)

3. Тарих саҳифаларидаги изланишлар

Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4. Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни

Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманган муҳандислик-қурилиш институти)

5. Давлат бошқаруви

Доцент Шакирова Шоҳида Юсуповна (Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети)

6. Журналистика

Тошбоева Барнохон Одилжоновна (Андижон давлат университети)

7. Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар

Самигова Умида Ҳамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

8.Адабиёт

PhD Абдумажидова Дилдора Рахматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни

Phd Вохидова Мехри Хасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар

Турсунназарова Эльвира Тахировна (Навоий вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

11.Жисмоний тарбия ва спорт

Усмонова Дилфузахон Иброхимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш

Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши

Бобохонов Олтибой Раҳмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн

Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Муסיқа ва ҳаёт

Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар

Доцент Нормирзаев Абдуқайом Раҳимбердиевич (Наманган муҳандислик-қурилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари

Доцент Соҳадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманган муҳандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар

Т.ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

20.Ветеринария

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

21.Кимё фанлари ютуқлари

Раҳмонова Доно Қаххоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22.Биология ва экология соҳасидаги инновациялар

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

23.Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари

Доцент Сувонов Боймурод Ўралович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

24.Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

Phd доцент Қаҳҳоров Ўктам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

25.География

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

Тўпламга киритилган тезислардаги маълумотларнинг ҳаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулдир.

© Муаллифлар жамоаси

© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

ТАСВИРИЙ САНЪАТ ВА ДИЗАЙН

1. Ислам Аметбаевич Каримов	
ЧИЗМАЧИЛИК ФАНИНИ КОМПЬЮТЕР ТЕХНОЛОГИЯЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИБ ЎҚИТИШНИНГ АНИМАЦИЯ УСУЛИ	7
2. Yusupova Shohista Alimjanovna, Bozorova Laylo Komiljon qizi	
TASVIRIY SAN'ATDA PORTRET JANRINING O'RNI	9

ТАСВИРИЙ САНЪАТ ВА ДИЗАЙН

ЧИЗМАЧИЛИК ФАНИНИ КОМПЬЮТЕР ТЕХНОЛОГИЯЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИБ ЎҚИТИШНИНГ АНИМАЦИЯ УСУЛИ

Ислам Амётбаевич Каримов

«Устюрт Газ Кимё мажмуаси

Полипропилен ишлаб чиқариш цехи»

рассом-декоратив мутахассиси

Тел: +998937791991

Аннотация: Мақолада чизмачилик дарсларида ўқувчиларга чизмаларни ўқиш ва бажаришни ўргатиш борасида тасвирларни аниқ тасаввур қила олишлари учун тавсиялар берилган, геометрик фигуралар ва кўринишлар вазифалари келтирилган.

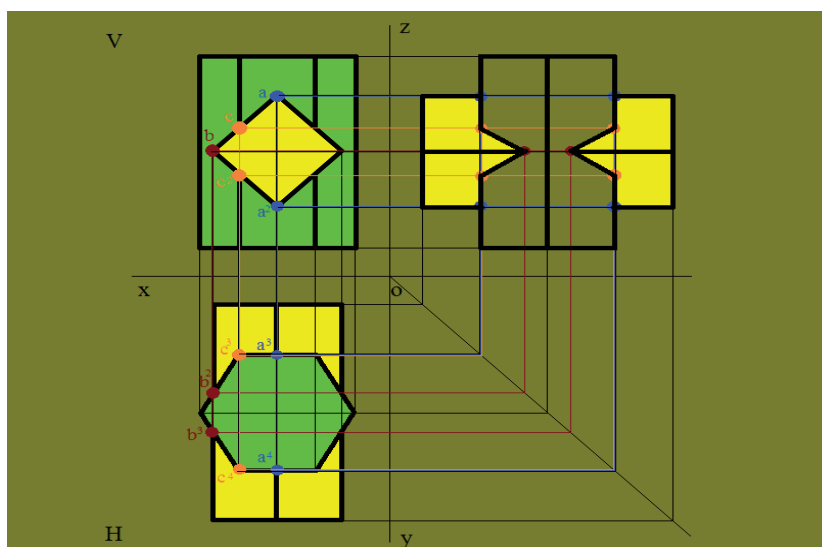
Калит сўзлар: Microsoft Power Point, слайд, чизмачилик, геометрик, проекцион.

«Кадрлар тайёрлаш миллий дастури»ни изчил амалга ошириш ҳамда узликсиз таълим тизимини ривожланган мамлакатлар даражасига келтириш, чуқур билимли, рақобатбардош кадрларни тайёрлаш, унинг шахсий ва касбий маҳоратини ривожлантириш ва мустахкамлашни таълим воситаларисиз амалга ошириш мумкин эмас.

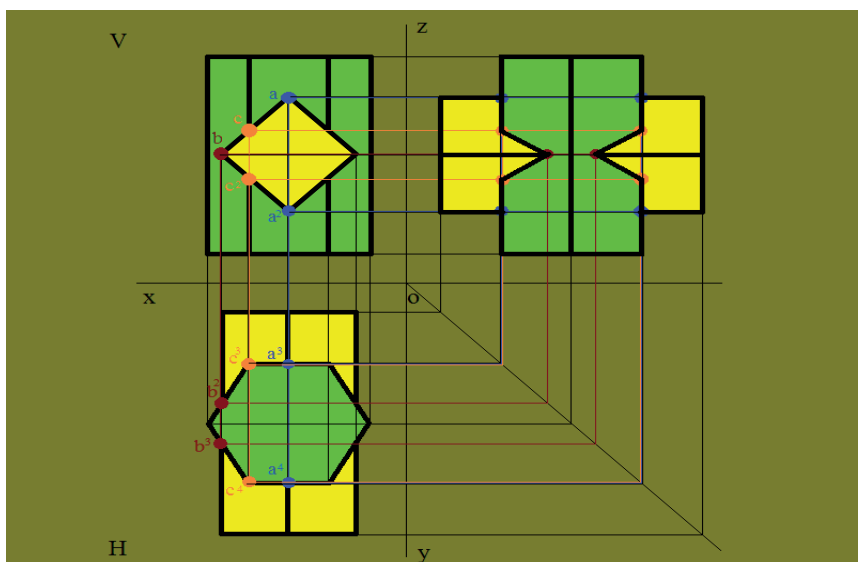
Шундай экан, бугунги кунда кадрлар тайёрлаш малакасининг энг муҳим шарти сифатида бўлажак мутахассисда шахсий ва касбий маҳоратни шакллантиришда таълим воситаларининг ўрни муҳимдир.

Ўқув жараёни компьютерлаштириш замонавий таълим соҳасида ҳал қилиниши лозим бўлган муҳим муаммолардан бири ҳисобланади. Компьютер ёрдамида ўқув ва дидактик материаллар деярли моҳирона даражада ишлаб чиқиши мумкин.

Microsoft Power Point – универсал, имкониятлари кенг бўлган, кўргазмали графика амалий дастурлари сирасига қиради ва матн, расм, чизма, графиклар, анимация эффектлари, овоз, видеоролик ва бошқалардан ташкил топган слайдларни яратиш имконини беради. Слайд – маълум бир ўлчамга эга бўлган мулоқот варақлари ҳисобланади. Унда бирор мақсад билан яратилаётган намоёиш элементлари жойланади. Слайдлар кетма-кетлигидан иборат тайёр тақдимотни компьютер экранига, видеопроектор ёрдамида катта экранда намоёиш қилиш мумкин. Тақдимотни ташкил қилиш – слайдлар кетма-кетлигини лойиҳалаш ва жиҳозлаш демакдир (1-шакл а ва б).

а

б
(1-шакл)

«Microsoft Power Point» программаси йордамида «геометрик проекцион чизмачилик» фанидан “а ва б” расм чизмаси кўрсатилган. Бу иккала чизманинг фарқи шундаки, а вариантдаги чизмани чизиб бўлгач уни шу ҳолда сақлаб, иккинчи “б” чизмамизни чизишдан аввал “а” даги расм чизмани «Microsoft Power Point» программасига қўйиб, унга қўшимча ўзгариш киритиб, ранг бериб, масштабни ўзгартмасдан таййор бўлган чизмамизни сақлаб унга “б” деб ном берамиз. Бу икки бир хил масштабга эга чизмамизни анимация йордамида томоша қиламиз, қарабсизки чизма кетма-кетликда чизилиб дарс қўлланмасини ижро этади.

Бу қўлланмани дарс давомида бевосита қўллаш биринчи навбатда ўқитувчининг вақтини тежайди ва ўқувчиларга мавзу ҳақида янада кўпроқ маълумот бериш имконини беради.

Мисол учун кўринишлар мавзусини олайлик: бу мавзуда ўқувчиларга чизмани доскада чизиб кўрсатишдан кўра компьютер технологиялари воситасида (проектор) тасвирли ва ҳаракатли ҳолатда тақдим этиш афзалроқ, чунки ўқувчилар тасвирлар ва ҳаракатли анимациялар ёрдамида шу мавзунини янада кўпроқ ҳамда аниқроқ тасаввур қилади.

Бунда, ўқитувчининг мавзу материаллари баёни, компьютердаги анимацион ишланмалар билан параллел равишда олиб борилиши, ўқувчиларнинг яхши тушунишларини таъминлайди.

Ўқувчиларнинг фазовий тасаввурини ривожлантиришга, чизмаларни тўғри ва тез ўқишга ва ҳамда уларнинг ижодий тафаккурини кенгайтиришга мўлжалланган топшириқлар компьютерда интеллектуал ўйин дастурлари тарзида намойиш этилса, дарс самарадорлиги янада ошади. Натижада ўқувчиларнинг дарсга бўлган қизиқиши, изланувчан ва билим даражаси, эркин фикрлай олиш қобилияти ривожланади.

Адабиётлар

1. Каримов И.А. Ўзбекистон буюк келажак сари.-Т.:Ўзбекистон, 199х.-6х6 б
2. Баркамолалов-Ўзбекистон тараққиётининг пойдевори: Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги қонуни. Кадрлар тайёрлаш миллий дастури.// -Т.:”Шарқ”, 199ў. – 6қ б.
3. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии. М.: Педагогика. 19х9. 190 с.

TASVIRIY SAN'ATDA PORTRET JANRINING O'RNI

Yusupova Shohista Alimjanovna

Guliston davlat universiteti, Guliston shahri

Tasviriy san'at o'qituvchisi

Tel: +998999030286

Bozorova Laylo Komiljon qizi

"San'atshunoslik" fakulteti, Tasviriy san'at

va muhandislik grafikasi kafedrası

64-21 guruh talabasi

Annotasiya: Ushbu maqolada yurtboshimiz tomonidan san'atga berilayotgan e'tiborlari. Tasviriy san'atning portret janri inson hayotidagi roli. Ushbu janrning qonun-qoida va bosqichlar asosida mukammal o'rganish haqida malumotlar berish.

Kalit so'zlari: tasviriy san'at, portret, asar, ijod, ma'naviyat, inson, iste'dod, joziba, inson, tarix, ta'lim, janr, avtoportret, rassom.

San'at sohasi qadimgi davrlardan qadrlanib, o'z o'rniga ega bo'lib kelinmoqda. Shu jumladan, bugungi kunda ham bu sohada judayam katta ishlar olib borildi. Muhtaram prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev Miromonovich tomonidan ilgari surilgan 5 ta muhim tashabbus loyihasi bunga misol bo'la oladi. San'at sohasiga berilayotgan e'tibor va imkoniyatlar yoshlarimizning jo'shqin qalblarni yanada ijod etishga undamoqda. Qanchadan qancha yashirin este'dodlar yuzaga chiqmoqda. Yurtimiz yoshlarini musiqa, raqs, adabiyot, teatr va tasviriy san'at sohalarning yanada rivojlanishiga qaratilayotgan say-harakatlar bekor ketgani yoq. Bu harakatlar natijasida ijodkor yoshlarimiz turli xalqaro miqiyosida bo'lib o'tayotgan tanlov va ko'rgazmalarda quvonarli natijalarni qo'lga kiritilmoqda. San'atning rassomchilik ya'ni tasviriy san'at sohasiga to'htalar ekanmiz, ma'lumki bu soha qadimgi davrlardan ya'ni inson ongining taniy boshlagandan buyon shakllanib, jadal suratlarda rivojlanib kelmoqda. Tarix zarvaraqaalariga nazar tashlaydigan bo'lsak, turli qoya-toshlarga insonlar tomonidan tushirilgan tasvirlarda hayvonlar tasviri yoki ov va marosim jarayonlariga guvoh bo'lganmiz. Bundan shuni anglashimiz mumkinki, eng tarixiy, qiziqarli janr sifatida va birmuncha qiyin bo'lgan portret janrini etirof etsak mubolag'a bo'lmaydi. Inson qiyofasini yaratish tasviriy san'at sohasining eng murakkab jarayonidan biridir. Ushbu janr o'z uslubi va hayotiyligi bilan ajralib turadi. Har qaysi davrning yashayotgan qahramonlari obrazida o'z ifodasini topadi. Jahon tasviriy san'atida ham bu boradagi betakror an'analarni, portret janri jozibasi va jilosida hech qachon so'nmaydi. Ilk uyg'onish davrining XVI-XX asr rassomlari asarlarini oladigan bo'lsak, davr qahramonlari qiyofalari va ko'rinishlari orqali aynan o'sha muhitga tushamiz, rassom mahorati tufayli bir inson nigohida davr muammolari, sevinch –shodliklarni his qilamiz. Buyuk ijodkorlar Leonardo da Vinchi, Rafael, Jorjone, Titsian, Dyurer va boshqalar portret janridagi obrazlar mazmunini chuqurlashtirib, hayotga erkin qarash ortib borishi insonga chuqur muhabbat bilan sug'orilgan, nozik his-tuyg'ularni anglash va tasvirlashga qaratilgan to'laqonli harakatga boy portretlarni maydonga keltirdi. Avtoportret shu izlanishlar mahsulidir, inson ruhida bo'ladigan o'zgarishlarni qiyofasida rassom o'z aksini tasvirlashga harakat qildi. Albatta har bir rassom o'ziga hos uslubiga egadir. Qonun-qoidalarga asosan ishlanga asarlar tomashabin diqqat e'tiborlarini jalb qiladi. Portret janri mazmuniga ko'ra quyidagi turlarga bo'linadi: kalla portreti, ko'krak qiyofali portret (byust), yarim gavda portret, butun gavda qiyofasi portreti, portret kartina, guruxli portret, miniatyura portreti va hokazodir. Xulosa shundaki, rassom portret janrida ijod qilishdan oldin o'z tajribasi va usuliga tayanadi. Ushbu janrni egallash uchun yetarlicha samarali ijod qilish kerak. Misol uchun mashhur rassomlar ijodlarini kuzatib, chiqurroq o'rganishlari lozim. Rassom odamlarga hos turli harakatlarni bilmog'i va inson qiyofasidagi samimiy yoki sohta jihatlarini tasvirlay olish qobiliyatiga ega bo'lmog'i lozim. Buni zaminida albatta juda katta mashaqqat va mehnat yotadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob halqimiz bilan birga quramiz. SH.M. Mirziyoev T.:2017y.
2. Qalamtasvir. X.X.Muratov T.:2020y.
3. Qalamtasvir. Bahrom Tojiyev, Saodat Maxkamova T.:2013y.
4. Tasviriy san`at o`qitish metodikasi S.F.Aburasulov T.:2012y.
5. Tasviriy san`at asoslari. Rahim Hasanov. T.:2008y.
6. O`zbekiston san`ati tarixi. N.Abdullayev T.:2007y.
7. PORTRET QALAMTASVIRI. B.Boymetov T.:2001y.
8. O`zbekiston tasviriy san`ati tarixidan lavhalar. Norsaid Oydinov T.:1997y.

**"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР"
МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА 33-КЎП ТАРМОҚЛИ
ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ**

(14-қисм)

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович
Мусаҳҳиҳ: Файзиев Фаррух Фармонович
Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Эълон қилиш муддати: 31.10.2021

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000